



Finanstalen 2003

Taler

Per-Kristian Foss

Dato

3 oktober 2002

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Presentasjon av Regjeringens forslag til statsbudsjett og nasjonalbudsjett for 2003

1 Ærede president,

Norsk økonomi er i god forfatning. Norge er et rikt land og oljeinntektene gir Norge muligheter få andre land er forunt. Da er det viktig at vi utnytter disse mulighetene. De må ikke bli en sovepute. Oljepengene må brukes slik at de gir økt velstand, både for oss som lever i dag og for fremtidige generasjoner. Utfordringen som industrien og konkurranseutsatt næringsliv i dag står overfor, illustrerer hvor viktig det er at vi går gradvis og forsiktig frem i bruken av oljeinntektene.

10

Jeg har de siste ukene snakket med mange som jobber i bedrifter som konkurrerer med utlandet. Flere har spurt meg: "Ønsker dere politikere fortsatt et konkurranseutsatt næringsliv?"

15 Til det har jeg svart bare en ting: Ja, vi har behov for bedrifter som skaper verdier, som skaper arbeidsplasser og som hele tiden må forbedre seg for å henge med i den globale konkurransen.

20 Vi kommer ikke utenom omstillinger. Jeg var nylig i Mo i Rana. For noen år tilbake var det mange som ikke hadde tro på noen fremtid i Mo. Da den statssubsidierte industrien forsvant, lurte mange på hva de skulle leve av. I dag er det gamle industriområdet fylt opp med over hundre nye og moderne industri- og teknologibedrifter. Jeg møtte en ordfører med optimisme og fremtidstro - Mo i Rana hadde blikket vendt mot verden utenfor og mot fremtiden.

25

Vi må føre en politikk for verdiskaping. Vår velferd bygger på det. Regjeringens budsjettforslag for 2003 er et budsjett som skal videreutvikle velferden, øke

30 verdiskapingen og bedre vilkårene for konkurranseutsatt næringsliv. Vi finner
rom for viktige satsinger på helse, psykiatri, fattigdomsbekjempelse, forskning
og utdanning, kollektivtransport og tiltak for barnefamiliene.

Den økonomiske situasjonen er fortsatt usikker. Usikkerheten internasjonalt
har økt som følge av fallet i aksjekursene. Den spente situasjonen i Midt-Østen
35 har også bidratt til å gjøre bildet mer usikkert. Oppgangen blant våre
handelspartnere ligger nå an til å bli svakere enn tidligere anslått.

Norsk økonomi påvirkes av uroen internasjonalt, blant annet gjennom svak
markedsvekst for norske eksportprodukter. Samtidig har høy lønnsvekst og
40 sterk kronekurs svekket næringslivets konkurranseevne. Samlet har dette gjort at
eksporten av tradisjonelle varer har utviklet seg svakt i det siste. Antall konkurser
økte betydelig i første halvår, særlig innenfor IKT-næringen. Boligprisene viser
tegn til å flate ut, og veksten i privat konsum har vært moderat siden i våres. På
den annen side tilsier sterk inntektsvekst at forbruket vil kunne ta seg opp
45 fremover.

Finansdepartementet anslår nå veksten i bruttonasjonalproduktet i Fastlands-
Norge til 1,7 pst. i år og 1,8 pst. neste år. Anslagene er litt lavere enn i Revidert
nasjonalbudsjett 2002 som ble lagt frem i mai. Årsaken til nedjusteringen er
50 lavere investeringer i fastlandsbedriftene, lavere konsumvekst og svakere
utvikling i eksporten av tradisjonelle varer. På den annen side er
oljeinvesteringene noe oppjustert både i år og neste år.

Vi ser nå tegn til en viss økning i den registrerte arbeidsledigheten i Norge.
55 Ledigheten er fortsatt lav her i landet sammenlignet med de fleste andre land.
Slik skal det fortsatt være. For det enkelte menneske det gjelder, og for de enkelte
lokalsamfunn som rammes, kan arbeidsledighet smerte dypt. Arbeidsplassen er
en av de viktigste sosiale møteplasser og et sted for personlig utvikling. Vi må
derfor holde fast ved målet om full sysselsetting. Økningen i den registrerte
60 ledigheten har særlig funnet sted innen tjenesteytende næringer i sentrale strøk
på Østlandet. Den siste tiden har vi dessuten sett visse tegn til en mer generell
økning i ledigheten, både i flere bransjer og i større deler av landet.

Den høye lønnsveksten i år, særlig innenfor områder som er skjermet fra
65 konkurranse fra utlandet, er likevel uttrykk for at arbeidsmarkedet
gjennomgående er stramt. For kommuneansatte og ansatte i helseforetakene

70 ligger det an til en lønnsvekst på rundt 6 pst. i år. I næringer som er særlig utsatt for konkurranse fra utlandet, vil lønnsveksten kunne bli lavere. Dette må sees i lys av at den kostnadmessige konkurranseevnen er betydelig svekket.

75 Nøkkelen til en balansert utvikling i norsk økonomi med lavere rente og stabilisering av kronen ligger i arbeidsmarkedet. Lønnsveksten i år ligger langt over våre handelspartnere og klart høyere enn det som er forenlig med inflasjonsmålet for pengepolitikken. Dette tyder på at arbeidsmarkedet fortsatt er stramt. Da Norges Bank økte styringsrenten til 7 pst. i sommer, la banken særlig vekt på resultatene fra årets lønnsoppgjør og faren for høy lønnsvekst også fremover. Klarer vi ikke å få lønnsveksten ned igjen forholdsvis raskt, vil pengepolitikken måtte forbli stram og rentene høye. Og da er det vanskelig å
80 unngå at arbeidsledigheten vil øke.

I denne situasjonen er det feil medisin å foreslå at vi skal "gi gass" i budsjettpolitikken. Budsjettpolitikken og pengepolitikken bør virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i økonomien. Dersom en i dagens
85 konjunktursituasjon skulle legge opp til å bruke mer oljepenger enn det som følger av handlingsregelen, ville resultatet bli en strammere pengepolitikk. Det betyr høyere renter og sannsynligvis en ytterligere styrking av kronekursen. Dette ville forsterke tendensene til en todeling av økonomien, og føre til at flere industriarbeidere mister jobben. Samtidig ville vi bevege oss bort fra den
90 langsiktige rettesnoren om forsvarlig bruk av oljeinntekter som følger av handlingsregelen. En slik politikk ville medføre økt behov for at vi en gang i fremtiden enten må øke skattene eller kutte i utgiftene.

Nedgangen i aksjemarkedet og styrkingen av kronekursen har bidratt til å
95 redusere verdien av Petroleumsfondet. Fondets størrelse ved utgangen av 2002 anslås nå til 666 mrd. kroner. Dette er 110 mrd. kroner mindre enn anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2002. Styrkingen av kronekursen forklarer over halvparten av dette tapet, mens fallet i aksjekursene forklarer resten.

100 Muligheten for betydelige svingninger i aksjekurser, oljepris og valutakurser var en av grunnene til at det ble sagt, da de nye retningslinjene for budsjett- og pengepolitikken ble trukket opp, at "ved særskilt store endringer i fondskapitalen [...] fra ett år til det neste, må endringen i bruken fordeles over flere år, basert på et anslag på størrelsen av realavkastningen i Petroleumsfondet
105 noen år frem i tid".

I 2002 brukte vi 5 milliarder "oljekroner" mer enn året før. Dersom vi for 2003 skulle legge opp til en bruk av oljeinntekter tilsvarende 4 pst. av
110 Petroleumsfondet, ville det gitt en nedgang i bruken av oljeinntekter på vel 2 mrd. kroner i forhold til 2002. For 2004 ville det så igjen blitt en økning - på over 6 mrd. kroner.

Å først kutte bruken av oljepenger i budsjettet for 2003, og så "gi kraftig gass"
115 igjen i 2004, ville vært helt feil i forhold til målet om en jevn og gradvis økning i bruken av oljepenger. I budsjettforslaget foreslår derfor Regjeringen å jevne ut økningen i bruk av oljepenger for årene 2003 og 2004. Fra 2002 til 2003 legger Regjeringen opp til en økning i bruken av oljepenger på 2 mrd, og en tilsvarende økning fra 2003 til 2004. Dette er i tråd med handlingsregelen, som Stortinget
120 sluttet seg til. Fallet på børsene verden over gir dermed ikke en så markant innvirkning på norsk økonomi neste år som en mekanisk anvendelse av handlingsregelen ville medført.

Et høyt rentenivå og en sterk krone, med tilhørende svekkelse av
125 konkurranseevnen, understreker samtidig betydningen av å begrense utgiftsveksten på statsbudsjettet. Regjeringens opplegg innebærer en reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på om lag 2 pst. i forhold til anslag på regnskap for 2002. Dette er den laveste utgiftsveksten i et statsbudsjett siden midten på 1990-tallet. Sees 2002 og 2003 under ett, ligger utgiftsveksten i
130 statsbudsjettene under den økonomiske veksten i Fastlands-Norge. Dette er i tråd med Samarbeidsregjeringens målsetting.

Budsjettet for 2003 er godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi. Det legger grunnlaget for å dempe presset mot renten og kronekursen og er dermed et
135 bidrag til å sikre et fortsatt sterkt og konkurransedyktig næringsliv.

Det er ikke tvil om at deler av konkurranseutsatt næringsliv i dag sliter. Dette kan skyldes

- 140 - at etterspørselen ute svikter,
- at kostnadene hjemme øker, blant annet som følge av dyre lønnsoppgjør,
- at renten er høy, og
- at kronekursen har styrket seg.

Målt med industriens effektive kronekurs, har kronen styrket seg med 4 pst. gjennom fjoråret og med over 9 pst. i år. Kronen har ikke vært sterkere siden midten av 1980-tallet. Timelønnskostnadene for arbeidere i norsk industri lå rundt 22 pst. høyere enn hos våre handelspartnere i fjor. Som følge av
150 lønnsoppgjøret og kronekursen, kan forskjellen øke til over 30 pst. i år.

Dette kan føre til store og brå omstillinger. Omstillinger er en del av bedriftenes hverdag. Derfor er det ikke i seg selv negativt at enkelte arbeidsplasser blir borte eller at bedrifter må fornye seg. Faren er imidlertid at arbeidsplasser forsvinner
155 hurtigere enn det kommer nye til.

Det er en sammenheng mellom bruken av oljepenger over statsbudsjettet og utviklingen i næringslivets konkurranseevne. Jo lenger vi går i å øke bruken av oljeinntekter, dess høyere blir renten og dess sterkere blir kronekursen. Den
160 svekkelsen vi ser nå i næringslivets konkurranseevne, kan imidlertid ikke alene tilskrives den økte bruken av oljeinntekter som følger av handlingsregelen.

Det betyr ikke at det er uten betydning hvordan finanspolitikken gjennom de årlige budsjettene utformes. Ved å slutte seg til handlingsregelen, har Stortinget
165 ikke gjort noe annet enn å fastsette rammene. Det politiske flertallet er altså enig om hvor mye penger som skal brukes. Vi er imidlertid mer uenige om hvordan pengene skal brukes.

Regjeringen mener det er helt avgjørende at den økte bruken av oljeinntekter
170 fører til lavere skatter og avgifter. Det er to hovedgrunner til dette. For det første gir lavere skatter og avgifter mindre press i økonomien enn en tilsvarende økning i utgiftene. Dermed dempes behovet for en stram pengepolitikk med høy rente og styrket kronekurs.

175 For det andre bidrar lavere skatter og avgifter til at økonomien fungerer bedre og dermed til at den økonomiske veksten øker. Dette trykker levevilkårene for den enkelte, og det sikrer finansieringsgrunnlaget for velferdssamfunnet i fremtiden.

180 Økte offentlige utgifter vil dessuten medføre at offentlig sektor legger beslag på enda mer av arbeidskraften, slik vi har sett på 1990-tallet. På ti år har antall offentlig ansatte økt fra vel 600 000 til 725 000 i fjor. Knappheten på arbeidskraft, som er med på å forklare de dyre lønnsoppgjørene, skyldes i stor

185 grad tidligere regjeringers politikk. Vi har fått en mye kraftigere vekst i offentlig sektor enn de fleste andre land.

Regjeringen vil bidra til

- 190 - lavere skatter og avgifter,
- stramme budsjetter som begrenser utgiftsveksten i offentlig sektor,
- å begrense veksten i antallet som jobber i det offentlige,
- å legge til rette for at flere jobber mer, samt
- å øke konkurransen i vare- og tjenesteproduksjon.

195

Forslaget til statsbudsjett for 2003 bidrar på alle disse punktene.

Konkurranse er et godt virkemiddel for å yte gode tjenester til borgerne. Et ferskt eksempel er resultatet av Regjeringens politikk for økt konkurranse i
200 luftfarten. Etter at flypassasjeravgiften forsvant og Konkurransetilsynets vedtak om avskaffelse av bonuspoengene innenlands ble stående fast, er det blitt reell konkurranse. Det kommer de reisende, ikke minst personer og bedrifter i distrikts-Norge, til gode.

205 Det bør legges til rette for konkurranse på flere områder. Det er viktig at konkurransemyndighetene har et helhetlig ansvar og har mulighet til å gripe inn hurtig og effektivt når konkurransen begrenses. Det skal legges økt vekt på konkurransehensyn i behandling av klagesaker etter konkurranseloven. Andre hensyn må dokumenteres grundig. Regjeringen vil gå gjennom offentlige
210 reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende effekt. En viktig side ved gjennomgangen er å sikre like rammevilkår for private og offentlig aktører. Regjeringen ønsker å sikre at offentlige kjøp bidrar til konkurranse og etableringsmuligheter, og statlige selskaper skal ikke bidra til konkurransebegrensninger og monopoldannelser. Regjeringen vil sørge for at
215 offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer konkurranse.

Samarbeidsregjeringen har som mål å redusere skatter og avgifter med 25 milliarder kroner i løpet av denne stortingsperioden. I tillegg kommer
220 virkningen av investeringsavgiften, som ble fjernet for to dager siden. Det har gjennom årenes løp vært flere forsøk på å fjerne denne avgiften, men det er altså først nå den er borte.

225 Bare i inneværende år har tre uheldige skatte- og avgiftstyper blitt fjernet: flypassasjeravgiften, dobbeltbeskatningen av utbytte og altså den særnorske investeringsavgiften. Dette vitner om et viktig kursskifte i norsk politikk, i tråd med velgernes ønsker.

230 Så langt har Samarbeidsregjeringen lagt vekt på å redusere skatte- og avgiftsnivået for bedriftene. Regjeringen vil nå også legge vekt på å redusere skatten på arbeid. På den måten kan den enkelte bestemme mer over egen inntekt, samtidig som det vil stimulere flere til å jobbe mer. Tidligere regjeringers politikk med stadig økte skatter og avgifter, ville ha vært helt feil medisin for verdiskapingen i Norge.

Flere av de lettelsene som Stortinget vedtok for inneværende år, får full virkning først i budsjettet for neste år. Dette gir selvsagt mindre rom for store, nye lettelser. Vi har likevel funnet rom for nye skattereduksjoner på til sammen 1
240 milliard kroner.

Samlede skatte- og avgiftslettelser reduserer inntektene i 2003-budsjettet med 10,6 milliarder kroner. For 2002 og 2003 beløper samlede lettelser seg til over 17 milliarder kroner, medregnet bortfallet av investeringsavgiften på 6 milliarder
245 kroner. Regjeringen vil fortsette å redusere skatter og avgifter også i de kommende årene og med særlig vekt på lettelser som kommer brede grupper til gode. Endringer i skatte- og avgiftssystemet i 2004 og 2005 vil bli vurdert på bakgrunn av Skauge-utvalgets innstilling, som skal foreligge i år, og høringsprosessen i etterkant.

250 For 2003 foreslår Regjeringen å øke innslagspunktet i toppskatten fra dagens nivå på 320 000 kroner til 340 700 kroner neste år. På to år har dermed grensen for toppskatt økt med mer enn 50 000 kroner. Dette gjør at 135 000 færre vil betale toppskatt neste år enn for to år siden. Regjeringen øker også
255 minstefradraget fra 43 000 kroner til 45 700 kroner.

Regjeringens mål er å fjerne boligskatten helt i løpet av perioden. Etter at Stoltenberg-regjeringen i fjor ville øke boligskatten, reduserte Samarbeidsregjeringen den ved å heve bunnfradraget. Neste år vil skatten på å
260 bo i egen bolig igjen reduseres, denne gang ved at ligningsverdiene reduseres.

Regjeringen ønsker å stimulere til økte bidrag til frivillige organisasjoner, som utfører verdifull innsats på mange områder. Regjeringen foreslår derfor å heve
265 øvre grense for fradraget for gaver til frivillige organisasjoner til 6000 kroner. Med dette blir gavefradraget et selvstendig fradrag, frikoblet fra fradraget for fagforeningskontingent. Dette siste foreslås også økt, til 1100 kroner.

Arbeidsgivers dekning av både behandlingsforsikringer og direkte
270 behandlingsutgifter for ansatte skal bli unntatt fra beskatning fra 2003. Dette er en oppfølging av Sem-erklæringen, samt av tidligere stortingsvedtak etter avtalen med Fremskrittspartiet om Revidert nasjonalbudsjett. Målet er å bringe syke og skadede raskere tilbake i arbeid.

275 Vi foreslår også nye skatte- og avgiftslettelser direkte rettet mot bedriftene i 2003-budsjettet. Skattefradragsordningen for bedriftsbasert forskning og utvikling utvides til å gjelde alle bedrifter for å stimulere næringslivet til å satse mer på forskning og utvikling. Denne utvidelsen innebærer en skattelettelse på 400 millioner kroner.

280 "Alt henger sammen med alt" har det blitt sagt før i politikken. Dagens debatt om vilkårene for konkurranseutsatt sektor illustrerer dette tydelig. Fortsetter offentlig sektor å vokse på samme måte som den har gjort de siste ti årene, ødelegger vi for verdiskapingen og dermed for fremtidig velferd. Det er derfor
285 viktig at det gjøres klare prioriteringer på utgiftssiden. Samarbeidsregjeringen har innenfor et stramt budsjett lagt vekt på å foreta klare politiske valg.

Den internasjonale situasjon viser oss hvor sårbart det moderne samfunn kan være. Kampen mot terror er en kamp for å trygge den enkeltes frihet. Derfor
290 deltar Norge aktivt, sammen med våre allierte, i denne kampen. Regjeringen har lagt stor vekt på å følge opp de vedtatte planer for Forsvaret, slik de er lagt for årene 2002-2005. Dette er en historisk høy budsjetttramme for Forsvaret.

Regjeringen har, innenfor stramme budsjetttrammer, funnet plass til viktige
295 tiltak for å videreutvikle og forbedre velferdssamfunnet. Det er et paradoks at vi ser tendenser til nyfattigdom i et av verdens rikeste land. Det vitner om at våre velferdssystemer, som i stor grad er generelle og skal treffe alle, ikke alltid treffer de som trenger det aller mest. Målet er at ingen skal leve i fattigdom i Norge. Regjeringen vil forebygge fattigdom og hjelpe personer ut av fattigdom. Tiltak
300 som styrker tilknytningen til arbeidslivet vil bli prioritert. Regjeringen legger

også opp til et langsiktig, målrettet arbeid for å redusere rusmiddelproblemene. Sammen med budsjettet legges det også frem en stortingsmelding som redegjør for strategier, tiltak og videre arbeid for å bekjempe fattigdomsproblemene.

305 Kampen mot fattigdom gjelder i aller høyeste grad også de som lider aller mest - nemlig de millioner av mennesker som hver dag er uten mat og ikke har til nødvendig livsopphold i utviklingslandene. Regjeringen har som mål å trappe opp bistanden til 1 pst. av BNI i denne stortingsperioden. For 2003 kommer vi opp i 0,93 pst. Denne økningen skjer altså selv om nivået på
310 bruttonasjonalinntekten (BNI) er betydelig oppjustert.

Regjeringen foreslår en økt satsing på barnehager på om lag 1,7 mrd. kroner neste år. Dette er den største satsingen på barnehager som er fremmet i noe norsk statsbudsjett. Vi foreslår å øke statstilskuddet slik at det legges til rette for
315 en gjennomsnittlig foreldrebetaling på om lag 2500 kroner per måned for en fulltids plass. Dette skal gjelde både private og kommunale barnehager. Budsjettforslaget legger videre til rette for å opprette 12 000 nye barnehageplasser neste år, blant annet gjennom å videreføre stimuleringstilskuddet i 2003.

320 Det er bred enighet om hovedmålene i barnehagepolitikken, og Regjeringen følger opp hovedpunktene i Stortingets vedtak om barnehager gjennom denne historiske satsingen. Men Regjeringen viser samtidig til avtalens punkt om muligheter for justeringer ved vesentlige avvik fra det grunnlaget avtalen er bygd
325 på. Regjeringen har satt i gang en omfattende utredning av konsekvensene av å innføre maksimalpris, og vil komme tilbake til dette spørsmålet i Revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen fremmer blant annet på denne bakgrunn ikke nå forslag om å innføre maksimalpris. Innføring av maksimalpris vil kunne ha uheldige konsekvenser både for barnehageutbyggingen og for
330 kostnadsutviklingen i sektoren.

Barnehageavtalen inneholdt ikke forslag til inndekning. Regjeringen foreslår at småbarnstillegget i barnetrygden fjernes for å dekke inn deler av satsingen.

335 Den enkelte families valgfrihet er sentralt. Derfor økes kontantstøtten tilsvarende reduksjonen i småbarnstillegget. Slik vil de som velger andre løsninger enn barnehager, komme like godt ut.

Ett sentralt punkt i Regjeringens satsing på samferdsel og miljø, er styrkingen av

kollektivtransporten. Regjeringen foreslår på dette området økte bevilgninger og vil særlig styrke fremkommelighet og brukervennlighet for kollektivtransporten på vei og bane i de største byene.

345 Helse og omsorg er høyt prioritert i statsbudsjettet for 2003. En vekst i Helsedepartementets budsjett på nesten 8 milliarder kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2002 gir rom for satsing på viktige områder som psykisk helse, sykehussektoren og helsetiltak for rusmisbrukere. Regjeringen har prioritert å styrke tilbudet til de gruppene som tradisjonelt har vært lavt
350 prioritert i helsetjenesten. Psykiatriplanen følges opp med den sterkeste økningen på ett år siden Stortinget vedtok planen i 1998. Helsetiltak for rusmisbrukere styrkes og kreftplanen fullføres som planlagt. Med innføringen av et egenandelstak 2, lages det også en skjermingsordning for personer som virkelig har de store helseutgiftene. Dette gjøres i kombinasjon med økning av
355 egenandeler på en del områder.

Fra 2003 innføres også et nytt samlet system for styring og finansiering av investeringer i helseforetakene. Det nye systemet legger til rette for at de regionale helseforetakene får et større helhetlig ansvar for
360 investeringsvirksomheten. Dette forventer vi skal gi en effektiv ressursbruk.

Kunnskap er nøkkelen til å klare seg i dagens samfunn. Dette gjelder både for den enkelte og for bedrifter. Gjennom kunnskap settes den enkelte bedre i stand til å møte de utfordringer og foreta de valg vi stilles overfor. For bedrifter som
365 konkurrerer på et globalt marked er høy kompetanse særlig viktig. Forskningsinnsatsen er fortsatt for lav i Norge. Regjeringen foreslår derfor en betydelig økning i bevilgningene til langsiktig, grunnleggende forskning og til de øvrige prioriterte områdene i forskningspolitikken. Kapitalen i Forskningsfondet foreslås økt med 3 mrd. kroner, slik at fondskapitalen blir 30
370 mrd. kroner i 2003. Skattefradragssystemet for forskning og utvikling (FoU) foreslås utvidet til å omfatte alle bedrifter.

For å følge opp Kvalitetsreformen i høyere utdanning, foreslås det en bevilgning på over en halv milliard kroner. Dette er nær en dobling i forhold til årets
375 budsjett. I tillegg økes bevilgningene til forskning i universitets- og høyskolesektoren.

Regjeringen fortsetter også sitt arbeid med å bedre kvaliteten i skolen. Blant

380 annet utvides ordningen med særskilte tilskudd til bonus- og
demonstrasjonsskoler for å stimulere til utviklingsarbeid. Regjeringen vil
vurdere å utvide ordningen til også å gjelde lærebedrifter. Det er viktig å styrke
opplæringen i basisfagene norsk og matematikk. For inneværende skoleår er det
bestemt å øke timetallet i norsk. Nå foreslår vi blant annet å gi stipend for
385 videreutdanning av lærere innen disse basisfagene.

For Samarbeidsregjeringen er det viktig å ha en fremtidsrettet satsing på miljø og
energi som bidrar til en bærekraftig utvikling. Regjeringen vil styrke
miljøinnsatsen på flere områder i 2003. Arbeidet med opprydding i forurensede
390 sedimenter intensiveres. Vernet av viktige naturområder blir styrket og norsk
kulturminnefond blir operativt fra 1. januar.

Næringslivets rammevilkår er kraftig forbedret gjennom lavere skatter og
avgifter. I tillegg vil vi styrke tilgangen på kapital gjennom enkelte fonds- og
395 utviklingsordninger. Et nytt distriktsrettet fond blir opprettet fra 1. juli, med
tilhørende låneramme og tapsbevilgning. Bevilgningene til fylkeskommunene
økes slik at det blant annet kan benyttes midler til kommunale næringsfond. I
dagens situasjon med noe økende arbeidsledighet, har Regjeringen sett behov
for å styrke Aetat. Det legges særlig vekt på å styrke oppfølgingen av
400 arbeidsledige. Antallet tiltaksplasser økes med i alt 600 sammenliknet med 2002.
Behovet for ytterligere arbeidsmarkedstiltak vil bli vurdert fortløpende.

I tillegg til disse prioriterte områdene øker utgiftene knyttet til etablerte
velferdsordninger i folketrygden markert også i 2003. Fra 2002 til 2003 anslås nå
405 konsekvensene av eksisterende regelverk i folketrygden å medføre reelt økte
utgifter på om lag 8 milliarder kroner i forhold til saldert budsjett. Samlet anslås
utgiftene til folketrygden i 2003 nå å utgjøre over 200 milliarder kroner.

Høsten 2001 inngikk Regjeringen Stoltenberg en intensjonsavtale med partene i
410 arbeidslivet om et mer inkluderende arbeidsliv. Ett av målene i intensjonsavtalen
er at det samlede sykefraværet skal reduseres med minst 20 pst. i løpet av
avtaleperioden. Etter at avtalen ble inngått, har imidlertid sykefraværet økt
betydelig. For 2003 anslås sykefraværet i den perioden folketrygden dekker, å
ligge om lag 9 pst. over fraværet i 2001. I løpet av 2003 er vi kommet midtveis i
415 avtaleperioden. En jevn innfasing av målene i intensjonsavtalen, med en jevn
fordeling i fraværreduksjonen mellom arbeidsgiverperioden og trygdeperioden,
skulle tilsi at sykefraværet innen dette tidspunktet var redusert med om lag 10

420 pst. Forskjellen mellom 9 pst. vekst og 10 pst. fall i sykefraværet utgjør om lag 4,5 mrd. kroner. Hvis den bekymringsfulle utviklingen i sykefraværet varer ved, vil en måtte vurdere økt bruk av økonomiske virkemidler.

Innenfor stramme budsjетtrammer, har det vært nødvendig å foreslå enkelte innstramminger.

425 Dagpengesystemet skal gi økonomisk trygghet for arbeidsledige mens de finner nytt arbeid, men skal samtidig oppmuntre den enkelte til å søke arbeid. For å balansere disse hensynene mener Regjeringen det er viktig å holde på en høy grad av inntektskompensasjon ved ledighet, men begrense den maksimale
430 stønadssperioden. Systemet skal samtidig være innrettet mot personer som har hatt fast og reell tilknytning til arbeidslivet og arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. Regjeringen vil derfor foreslå justeringer i systemet som i større grad målretter ordningen mot denne gruppen.

435 Regjeringens mål er at Norge skal være et attraktivt lokaliseringsland for norske og utenlandske rederier. I lys av den krevende budsjетtsituasjonen vil Regjeringen prioritere næringslivets generelle rammebetingelser og redusere den næringsspesifikke støtten. Refusjonsordningen for sjøfolk og nettolønnsordningen for ansatte på fergerederier i utenriksfart foreslås derfor
440 fjernet. Regjeringen foreslår samtidig å heve den maksimale beløpsgrensen for sjømanns- og fiskerfradrag fra 70 000 til 80 000 kroner.

Vi foreslår også å redusere bevilgningene til skolefritidsordningen. Dette vil kunne medføre at brukerbetalingen øker med rundt 150 kroner i måneden.

445 Regjeringen foreslår en omlegging av kriteriene for å få gravferdshjelp. Slik målrettes støtten til de med dårligst økonomi. For disse økes støtten. Samtidig foreslår Regjeringen å avvikle den ordinære gravferdshjelpen.

450 Selv om inntektene fra olje og gass for tiden er store, får vi i fremtiden også betydelige utgifter. Statens fremtidige pensjonsforpliktelser beløper seg til hele 3400 milliarder kroner. Petroleumsfondet tilsvarer bare rundt 1/5 av dette beløpet. Det hjelper selvsagt, men heller ikke Norge er forskånet fra å måtte foreta viktige reformer.

455 Pensjonskommisjonen kom for noen uker siden med en foreløpig rapport. Den

understreker at det over tid må settes i verk tiltak for å begrense den sterke veksten i pensjonsutgiftene for å sikre at pensjonssystemet blir økonomisk bærekraftig.

Regjeringen har som mål å gjennomføre en trygghetsreform av folketrygden. Vi ønsker

- at pensjonssystemet må gi trygghet for folketrygdens fremtid ved å være økonomisk bærekraftig,
- at pensjonssystemet må stimulere til økt arbeidsinnsats,
- og at alle pensjonister fortsatt skal være garantert en minstepensjon. Det er naturlig at staten påtar seg forpliktelser i forhold til å sikre økonomisk og sosial trygghet for alle eldre. Pensjonene kan ikke gjøres ensidig avhengig av tidligere inntekt og innbetalinger til pensjonssystemet.

Pensjonskommisjonen er tydelig på at vi bør etablere en fondsløsning for deler av Folketrygdens pensjonsforpliktelser. Regjeringen er inneforstått med at valg av fondsløsning vil avhenge av valg av pensjonssystem, og vil avvente Pensjonskommisjonens endelige forslag høsten 2003.

Det er mitt håp at vi som politikere i Norge i løpet av denne stortingsperioden legger grunnlaget for en trygghetsreform av pensjonssystemet. En slik reform må være bredt, politisk forankret. Morgendagens pensjonister kan ikke leve med ulike systemer ettersom politiske flertall skifter.

President,

Norge er et rikt land. Oljen og gassen skal ha noe av æren for det. Vi kan likevel ikke leve av oljen alene. Vi må først og fremst leve av de verdier som skapes. Vår arbeidskraft er faktisk 15 ganger mer verdt enn verdien av olje og gass - både den vi har pumpet opp og satt inn i Petroleumsfondet, og den som ligger under havbunnen. Debatten om vilkårene for konkurranseutsatt sektor nå om dagen illustrerer tydelig at innsatsen må rettes mot verdiskaping.

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2003 lagt vekt på at budsjettet skal være godt tilpasset den økonomiske situasjonen, og budsjettet er stramt for å sikre arbeidsplasser og dempe presset mot renten og kronekursen.

Ved å legge til rette for økt verdiskaping og et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, sikrer vi også grunnlaget for fremtidig velferd.

500 Det er mitt ønske at Stortinget kan samle seg om et budsjett som ivaretar hensynet til våre bedrifter og arbeidsplasser. Regjeringen inviterer med dette Stortinget til samarbeid om statsbudsjettet for 2003.

Kilde

505 www.regjeringen.no

Emner

Budsjett, Finans, Presentasjon, Regjeringen, Økonomi

URI

510 <https://www.virksommeord.no/tale/finanstalen-2003>

515

520

525

530